Spekülatif Masonluğun Oluşumunda Perde Arkası

Murat Özgen Ayfer, 2025

Bu başlık altındaki anlatımda geçen konular ayrı ayrı birtakım yazılarda işlenmiştir. Dolayısıyla içeriğinde yeni ya da farklı bir şey olmadığı rahatlıkla söylenebilir. Burada yapılmış olan iş, o ayrı ayrı yazılardaki anlatımları, -sanki bir "yap-boz" uygulamasının parçalarıymış gibi yerlerine oturtarak- bir sunum oluşturmuş bulunmaktan ibarettir. Ancak böylesi de kimi okurların işine gelebilir. O ayrı ayrı parçalardaki anlatımları birleştirip bir bütün oluşturma zahmetine katlanıp, bu arada belki biraz araştırma yapmaktansa, hazıra konmuş olurlar.

Nitekim bu yazı 2025 yılında Adana, Ankara ve İstanbul'da verilmiş yapılmış olan konuşmaların kayda alınmasından sonra derlenip metinleştirilmiş halidir.

Başlamadan önce şu hususu da açıkça belirtmekte yarar var: Burada anlatılacak olanların büyük çoğunluğu tarihsel gerçeklerdir ama bunların üzerine **yorumlar da yapılmıştır**. Dolayısıyla okura, şöyle bir öneride bulunulabilir: ***"Bu sunumda anlatılanlara gözü kapalı olarak inanmayın; gerçekleri ortaya çıkarmak üzere kendiniz de araştırın."***

Giriş

Konumuzun başlığı "Spekülatif Masonluğun Oluşumunun Perde Arkası"… Şimdi burada ilginç bir durum var: Genel olarak "Masonluğun…" değil, özel olarak "Spekülatif Masonluğun…" Böyle olunca, şu sonuç çıkıyor: Demek ki Masonluğun türleri var, farklı sıfatlarla anılan en azından iki tür…

Evet, öyle… Masonluğun bu diğer türüne "Operatif Masonluk" diyoruz. Bu da demektir ki bir yanda "spekülatif masonlar" varken, diğer yanda da "operatif masonlar" var.

Kateşizm de denilen sorulu-yanıtlı uygulama ile bunları tanımlayalım ve bu tanımların az ötesine geçerek bazı özelliklerine değinelim; Bilmeyenlerin öğrenmesi, bilenlerin hatırlaması için…

Soru: Spekülatif Masonluk nedir?

Yanıt: Ezoterik yöntemle çalışan, inisiyatik bir sistem ve bir kurumdur.

Soru: Operatif Masonluk nedir?

Yanıt: Ortaçağ ve sonrasında Avrupa'daki bina yapımı zanaatı ve mesleğidir.

Soru: Operatif Masonluğun amacı neydi?

Yanıt: Bina yapımını meslek ve zanaatın olabilecek en iyi ve en güzel şekilde uygulanmasıydı.

Soru: Spekülatif Masonluğun amacı nedir?

Yanıt: Kişilerin (masonların) bireysel gelişimleri yoluyla çevreye ve topluma hizmet etmelerine katkı sağlamaktır.

Soru: Operatif Masonlukta örgütlenme ve çalışma yöntemi nasıldı?

Yanıt: Her binanın yapımında bir ustanın önderliğinde "loca" adı verilen bir topluluk oluşturup, kalfalar ve onlara bağlı çıraklarla çalışılırdı.

Soru: Spekülatif Masonlukta örgütlenme ve çalışma yöntemi nasıldır?

Yanıt: Yeterli sayıda mason bir araya gelip bir loca kurar. En az üç loca, federatif denilebilecek bir şekilde birleşir; buna da "büyük loca" denir.

Soru: Arada sırada, zaten bu çalışmada da rastlayacağımız bir terim var: "Kabul Edilmiş Mason". O ne demek?

Yanıt: Operatif Masonluk döneminde, Orta Çağ sonrasında bina yapımcıları "özgür mason ya da hür mason" olarak anılırdı. Asıl mesleği inşaatçılık olmamakla birlikte mason localarına alınmış olan kişilere ise "kabul edilmiş mason" denirdi.

Tiyatro

Çalışmamızın bir uvertürü niteliğinde olan kateşizmden sonra, konumuza geçebiliriz.

Bu konuyu bir tiyatro oyunu gibi düşünmek gerek.

Antik Çağ'dan Avrupa'daki Rönesans sonrasında 16. yüzyıla gelinceye kadar, tiyatro, açık sahnelerde sergilenirdi. Kimi zaman ortada, kimi zaman izleyicilerin amfi biçiminde yerleştiği yarım daire biçimindeki bir ortamda… Antik tiyatroları biliyorsunuz. Diğerleri de öyleydi.

16. yüzyılda, kimilerine göre İtalya'da kimilerine göre İngiltere'de, bugün bildiğimiz sahne tarzı tiyatronun uygulanmasına girişilmişti. Artık izleyiciler bu sahnenin karşısındaki sıralarda oturuyordu.

Fakat o kadarla kalmıyordu. Sahnenin önü ile arkasını ayırmak üzere araya, arkasının açılmadıkça görülemediği bir perde çekiliyordu.

Zaten işte "perde arkası" dediğimiz konu da buradan kaynaklanıyor.

Ancak kimi uygulamalarda, perde açılmamış iken bile, oyunun bazı sahneleri önde canlandırılır.

Perdeye ne gerek var?

Bu, bir sahneden diğerine geçişte dekor ve aksesuar değiştirilirken izleyici bunu görmesin diyedir. Fakat günümüzde buna aldırmayıp, o değişimleri açık sahnede yapanlar da var.

Buna karşın biz perdeli tiyatroyu seçeceğiz çünkü asıl oyun perdenin arkasında…

Perdenin Önü

İlk sahnemiz, perde açılmadan önce yani perdenin önündeki oyun…

Madem Spekülatif Masonluk'tan söz ediyoruz, bu tür Masonluğun ilk örgütsel kurumu, bir büyük loca, bur obediyans olarak ilk kurumsal örgütü hangisiydi, ona bakalım.

Bu örgüt, **Londra Büyük Locası**'ydı. Londra'da kurulduğu için o adı almıştı.

Şimdi soru şu: Londra Büyük Locası ne zaman ve nasıl kuruldu?

Tarih: 1717… Londra ve Westminster' de (o tarihte bu ikisi ayrı bir kent sayılıyordu) bir araya gelen loca, kendilerine "Büyük Londra Locası" dedi. Olağan operatif mason localarından daha büyük olduğu için öyle. Bunun İngilizcedeki özgün adı "Grand Lodge of London". Dolayısıyla Türkçedeki karşılığı, -dediğimiz gibi- "Büyük Londra Locası" da olabilir ama Spekülatif Masonlukta sonradan "localardan oluşan bir masonik örgüt" bölünmez bir kalıp olarak "büyük loca" olarak anıldığı için Londra Büyük Locası adı benimsenmiş.

Localar, bir ortak çatı altına girdiği, hepsi için geçerli kuralları, yöntem ve kararları kabul edip uyguladıkları için buna Türkçede Batı dillerinden dönüştürme olarak "obediyans" da deniyor.

Bu ilk obediyansın adı Londra ile belirlendiğine göre başka obediyanslar da var ama sonra…

«Spekülatif Masonluktaki tek obediyans türü "büyük loca" mı?» diye sorabilirsiniz.

Hayır!... "Büyük Doğu" (Grand Orient) ve "Federasyon" tarzında obediyanslar da var ama onlar Spekülatif Masonluğun oluşumundan hayli sonraki yıllarda, gelişimi sırasında…

Perdenin önündeki bir diğer soru: Londra Büyük Locası niçin kuruldu? Sebep neydi?

Artık "spekülatif" diye bir sıfatın kullanımına gerek kalmamış olan Masonluğun bugününe bakıldığında, bu gerekçe "Toplumsal olarak entelektüel bir yapı oluşturup, bu kurumsal çerçevede ezoterik nitelikli çalışmalar yaparak bireylerin kendilerini geliştirmelere ve böylelikle topluma da hizmet edilmesi" denilebilir; bu deyiş bir başka biçimde de belirtilebilir fakat bu günümüzdeki Masonluğu varlığının gerekçesi olur, Londra Büyük Locası'nın kuruluşunun gerekçesi değil…

Masonluğun tarihçesi üzerine kaleme alınmış ve yayımlanmış yüzlerce kitap var. Bunlarda Londra Büyük Locası'nın kuruluş gerekçesi özetle şöyle belirtiliyor: "Londra'da mason localarının büyük üstadı olan **Sir Christopher Wren**, 1702 yılında görevini bırakmış, istifa etmişti. Bunun üzerine Londra'daki localar başsız kaldı. Ne yapacaklarını şaşırdılar. Artık hiçbir yapı binanın inşaatı yürütülemez oldu. Bir kriz başgösterdi. Dolayısıyla bunların çalışabilmesi için, yeniden bir birlik oluşturmak için, Londra'daki dört loca bir araya getirilerek, Saint Paul Katedrali'nin yeni baştan yapımını yürüten locanın duyurmuş olduğu bir bildirge uyarınca kabul edilmiş masonların önderliğiyle dört yeni loca oluşturuldu. (Bunlardan biri zaten St. Paul Locası'ydu.) Bu localar bir araya gelerek Londra Büyük Locası'nı kurdular."

Tarih kitaplarında işte böyle anlatılıyor.

Acaba gerekçe sahiden de bu muydu?... O dört locanın nitelikleri neydi?... Madem gerekçe buydu, neden bundan böyle Londra'da Operatif Masonluk âdeta önemsizleştirilirken, en azında ikinci plana bırakılırken, localara böylesine spekülatif bir ağırlık verildi?

Şöyle denir: "Zaten o dört loca büyük oranda kabul edilmiş masonlardan yani spekülatiflerden oluşuyordu. Onların önderliğiyle, bir parçacıkta Operatif Masonluk'tan eklemeyle dört yeni loca oluşturdular ki, bu localaların adı standart olarak bina adları ile değil, toplantılarını yaptıkları lokanta ve taverna gibi yerlerle anılıyordu."

Tiyatroda hâlâ henüz kapalı hâldeki perdenin önündeyiz.

Burada hep kabul edilmiş masonlardan söz ediliyor.

Londra Büyük Locası'nın ilk büyük üstadı **Anthony Sayer**… Bu adamın gelmişinde geçmişinde kabul edilmiş mason olmak diye bir şey yok. Londralı bir centilmen olduğundan söz edilir; hepsi bu kadar.

Bu ilk büyük locasının ikinci büyük üstadı olan **George Payne**, hazinenin gelirlerini toplamakla uğraşan kişi yani bir tür maliye bakanı. Onun da geçmişinde mason locaları ile bir ilgisi, bağlantısı yok; bilinmiyor. (Bu kişinin Spekülatif Masonluğun tarihçesinde çok önemli bir yeri oluşuna karşın bir resmi bulunamamış. Belki de yok. İnternette bu ismi araştırırsanız, birtakım resimler bulabilirsiniz ama onların hiçbiri bu George Payne değil, aynı adı taşıyan başka kişiler.)

Üçüncü Büyük Üstat **Jean Théophile Désaguliers**… Onun bir yerde kabul edilmiş olduğu olabilir çünkü gelmişi geçmişi buna pek uygun. Üstelik çok önemli işler de yapmış ve bu nedenle "Spekülatif Masonluğun Babası" diye de anılmış. (Buna karşın, Spekülatif Masonluğun 1723 tarihli Temel Yasası'nı içeren kitapçığa yazdığı "ithaf" nitelikli yazıya bakılırsa, **James Anderson** tarafından yazılmış "tarihsel bölüm" üzerine övgüler yağdırdığı, dolayısıyla aslında bunu dikkatlice okumamış olduğu anlaşılır. Çünkü bu bölüm yanlışlarla doludur ve sonradan düzeltilmiştir.)

Dördüncü büyük üstat yine George Payne… Londra Büyük Locası başta olmak üzere daha sonra günümüzdeki Masonluğa da özellikle tüzüklerin hazırlanması bakımından çok büyük katkısı olduğu yadsınamaz. Nitekim her büyük üstadın ve locaların üstatlarının üstlendikleri görevi sadece bir yıl sürdüreceklerine ilişkin kuralı o getirmiş. Oysa Operatif Masonlukta bir loca üstadı, bu görevi ömür boyu sürdürürdü. Bu açıdan bakıldığında, Spekülatif Masonluğun hiç de birçok yerde ileri sürüldüğü gibi "Operatif Masonluğun dönüşüm geçirmiş devamı" olmadığı, çalışmalarının yanı sıra örgütlenmesinin de bambaşka olduğu açıkça ortaya çıkar.

Londra Büyük Locası'nın beşinci büyük üstadı **Montagu Dükü John**…. Operatif Masonluğun geçmişi uyarınca, bir soylu da kabul edilmiş mason olabilir ama Montagu dükünün bu bakımdan geçmişi bilinmiyor.

Altıncı Büyük Üstat **Wharton Dükü Philip**… 25 yaşında… Masonluktaki geçmişi bilinmiyor ama önceki yaşam tarzına bakılınca «Nasıl olmuş da ve niçin Masonluğa alınmış?» diye sorulabilir.

Bunun ancak yorum niteliğinde olabilecek yanıtını perdenin arkasına geçtiğimizde, ilerleyen sahnelerden birinde anlayacağız.

Dolayısıyla Londra Büyük Locası'nın kuruluşu böyle bir hayaller ülkesi çerçevesi içinde mi oldu? Kurulmasına kuruldu; localarının sayısı hızla arttı, gelişti ama beraberinde yanıtı bulunamayan birtakım sorular da getirmedi mi?

Bunların olası yanıtını da salt perdenin önündeki oyunu izleyerek göremiyoruz, anlayamıyoruz. O hâlde gelin artık şu perdeyi açalım ve arkasında olup bitenlere bakalım.

Perde Arkasında Birinci Sahne

Yer: Strasbourg… Yıl 1614.

Tüm adı hayli uzun olan ama kısaca **"Fama Fraternitatis"** (Kardeşliğin Ünü) diye anılan bir kitap çıktı piyasaya… Çok tutuldu. Bütün Rozkrua örgütü ya da düşüncesinin, sisteminin gelmişini geçmişini anlatan bir kitaptı bu… Başka dillere de çevrilip yayımlandı.

Ertesi yıl, bu kez Almanya'nın Kassel kentinde, yine başlangıcıyla anılan, dolayısıyla kısaca **"Confessio Fraternitatis"** (Kardeşliğin Açıklaması) diye bilinen bir kitap yayımlardı. O da aynı şekilde beğeniyle karşılandı…

1616 yılında yine Strasbourg'da yayımlanan **"Chymische Hochzeit Christiani Rosencreutz"** ("Christian Rosenkreutz'un Kimyasal Nikahı") adlı kitap, bu serinin sonuncusu oldu. Bunun kapsamında Rozkrua sisteminde bir inisiyasyonun ne şekilde gerçekleştirildiği anlatılıyordu.

Allgemeine und General
Reformation
der gantzen weiten Welt.
Fama Fraternitatis,
R. C.
R. C.
Anno M. DC. XIV.

CONFESSIO
FRATERNITA-
TIS. R.C.
AD ERUDITOS
EUROPÆ.
Caput primum.

Chymiſche Hoch-
zeit :
Chriſtiani Roſencreutz.
ANNO, 1459.
Arcana publicata vilescunt, & gratiam prophanata amittunt.
Erſtlich Gedruckt zu Straßburg/
Anno M, DC, XVI.

Bu kitaplardan her birinin özetini okumak isteyenler şu başlığa bakabilir: **Gül-Haç Masalları**

Soru: Bu kitapları kim yazmıştı?

Önceleri yanıtını bulamamış olan bu soru, daha sonra açıklığa kavuştu: 17. yüzyılın ünlü ilâhiyatçı yazarlarından **Johann Valentin Andreä**…

Böylece yüzyıllardan beri varlığı sezilen ama pek bilinmeyen Rozkrua (Rose-croix: Gül-Haç) öğretisi ve sisteminin devreye girmesi, yaygınlaşması, topluma mal edilmesi, toplum içerisinde geliştirilmesi öngörülmüş ve eyleme konulmuş oluyordu.

Ancak bunun gerçekleştirilmesine pek de olanak bulunamadı. Çünkü 1618 yılında başlayan ve 1648 yılına kadar süren, sonradan "30 Yıl Savaşları" diye anılan çatışmalar Avrupa'nın batısını darmadağın etmişti. Protestanlar ile Katolikler birbirleriyle boğuşup duruyordu. Kıta Avrupası'nı kendileri için güvende göremeyen Protestanlardan birçoğu (Huguenotlar) Britanya'ya kaçarak, soluğu özgür bir kent olarak bilinen Londra'da alıyordu.

Johann Valentin Andreä öldükten sonra Rozkrua meşalesini devralan, matematikçi, kimyacı ama dönemin hemen tüm bilim adamları gibi Alşimist (Simyacı) olan İrlanda asıllı **Robert Boyle,** 1654 yılında bu sistemi İngiltere'ye götürdü. Orada, bir tür akım, bir okul oluşturdu.

Bir de adı vardı bu okulun: **"Invisible College"** (Görünmez Kolej)

Bunun sonradan renklendirilmiş olan şu resmi pek ünlüdür:

Bu resmin içeriğindeki simgesel anlatımlar üzerine farklı bakış açılarından çeşitli yorumlar yapılabilir. Nitekim yapılmıştır da… Fakat bu bizim buradaki konumuzun dışında…

Masonluk Tarihi'nde, 1646 yılında İngiltere'nin Warrington kentinde kabul edilmiş mason olan ve Operatif Masonluk çerçevesinde spekülatif nitelikli çalışmalar yapmak üzere bir öneride bulunmuş ama önerisi hiç de benimsenmemiş olan ünlü Alşimist **Elias Ashmole** de Görünmez Kolej bünyesindeki çalışmalara katılmıştı.

İkinci Sahne

Bu sahnedeki dekor İngiltere fakat tarih bakımından ç ok daha öncesi…

İngiltere'de 16.yüzyılın ikinci yarısı yani 1550'li yıllardan başlayarak 1600' e kadar olan yıllar, bu ülkenin tarihinin gerek kültür, gerek sanat, gerek edebiyat gerekse bilim bakımından en parlak dönemi olarak nitelendirilmiştir.

Soru: Bu en parlak dönemde İngiltere hükümdarı kimdi?

Yanıt: I. Elizabeth.

Elizabeth o kadar ünlü bir kraliçeydi ki, öylesine büyük katkılarda bulundu ki, bundan sonraki yaklaşık dört yüzyıl boyunca, 1926 yılına gelene kadar İngiliz Kraliyet Ailesi'nde hiçbir prensese Elizabeth adı konmadı.

I. Elizabeth'in İngiltere kraliçesi olduğu dönemde İskoçya'da bir kuzeni vardı. İskoçların Kraliçesi Mary… Onu **Mary Stuart** olarak da biliyoruz. Şimdi bakınız… Burada bir fark var: İngiltere kraliçesi ile İskoçların kraliçesi… İngilizlerin kraliçesi değil, İngiltere kraliçesi. Öteki de İskoçya kraliçesi değil. İskoçların kraliçesi yani biri ülkenin kraliçesi, diğeri halkın kraliçesi.

Hiç İskoçya'ya gittiniz mi? Gittiyseniz, orada halk arasına karışıp Mary'nin nasıl bir kraliçe olduğunu sordunuz mu?

Şöyle derler: «Bizim kraliçemiz Mary, İngiltere Kraliçesi Elizabeth'den daha temizdi. Çünkü burada, Edinburgh'ta bir hamam yaptırdı ve orada yılda iki kez yıkanırdı. İngiltere Kraliçesi ise yılda bir kez banyoya ya girer ya girmezdi.»

Bir diğer soru: «İskoçya'nın katıldığı bir uluslararası futbol turnuvasında hangi takımı tutarsınız?»

Yanıt: «Elbette İskoç Futbol Takımı'nı.»
«Ya İskoçya bu turnuvaya katılmıyorsa veya daha önce elenmişse?»

«İngiltere'ye karşı oynayan takımı.»

Görüyor musunuz, bir İskoç-İngiltere çatışmasının İskoç halkı açısından nasıl şekillendiğini?

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth, kuzeni Mary'den öyle nefret ediyordu ki, 1587 yılında düzenletmiş olduğu bir komplo ile onu zehirleterek öldürttü.

Onun yerini oğlu VI. James Stuart aldı.

I. Elizabeth 1603 yılında öldü. Ardında İngiltere tahtına oturacak hiç kimse bırakmamıştı. O tarihlerde uygulanan aristokratik hiyerarşiye göre, İngiltere tahtına Mary'nin oğlu VI. James'in geçmesi gerekiyordu.

VI. James İskoçya'dan Londra'ya geldi ve bu kez **I. James** adını alarak, aynı zamanda İngiltere kralı oldu.

İskoçlar buna çok sevindi. Öyle ya, şimdi kendilerinden biri İngiltere'nin de kralı, böylece tüm Britanya'nın hükümdarıydı.

İngilizler açısından ise durum pek de iyi değildi çünkü işin içinde bir dinsel inanç sorunu, mezhep farklılığı olgusu vardı. Bu meseleyi şöyle bir özetleyelim…

İngiltere'nin tarihteki en ünlü kralı sayılan VIII. Henry, sırf I. Elizabeth'in annesi Catherine'den boşanabilmek için, Roma Katolik Kilisesi'ne karşı durarak 1532 yılında **Anglikan Kilisesi**'ni kurmuş ve kendisini de bu mezhebin ruhanî lideri olarak ilan etmişti. Bir diğer deyişle, bu ülkede Kilise ile kraliyet tahtını birleştirmişti.

İskoçya'da ise John Knox,1559 yılında başlayan reformist eylemiyle **Presbiteriyenlik** olarak da anılan İskoç Kilisesi'ni oluşturmuştu.

İngilizlerin birçoğu Anglikan mezhebine bağlanırken, Stuartlar da dahil olmak üzere İskoçların birçoğu ise Presbitenliği kabul etmişti.

Fakat bir problem çıktı: İskoçya'dan bir Presbiteryen kral gelmiş, ruhanî lider olmuştu Anglikan Kilisesi'ne...

Böyle bir şey hiç olabilir miydi?

Oldu. Çünkü I. James, hayli yumuşak, tatlı, herkesle iyi geçinen bir insandı ve onun krallık döneminde İngiltere, mezhep konusunu sorun etmeden sulh ve sükûn içinde yaşadı.

I. James 1625 yılında ölünce, yerine oğlu **I. Charles** geçti.

I. Charles, hiç babasının yaptığı gibi yapmadı. İngiltere'yi tıpkı Kıta Avrupası'ndaki gibi dehşetli bir şekilde kana buladı.

Bütün farklı inançta olanları birbirine düşürdü; hepsini çatıştırdı.

İngiltere, tarihinin en kanlı dönemini yaşadı.

1649 yılında, Şansölye **Oliver Cromwell**, bu gidişe bir son vermek üzere kralın kafasını kestirtti.

Bu olayı anlatan tablolardan biri (British Museum, Londra)

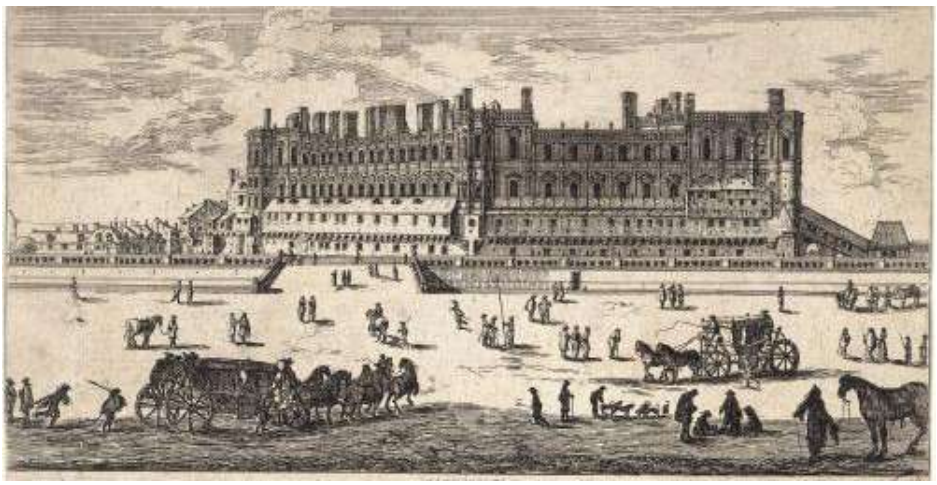
Üçüncü Sahne

Yıl 1650.

Oliver Cromwell, bir yandan İngiltere'de "commonwealth" olarak bir tür cumhuriyet rejimi oluştururken, diğer yandan tüm Stuart hanedanından olanları ve yandaşlarını yurt dışına, öncelikle de Fransa'ya sürgün etmişti.

Şimdi Fransa'dayız. Özellikle de "Chateau de Saint-Germain-en-Laye" adlı yerde….

Neden burada?

Çünkü Stuartlar ve yandaşları, büyük çoğunlukla burada yaşamaya başlamıştı.

Fransa'daki Stuartlar ve diğer İskoç asıllıların başında Robert Moray adlı pek ünlü bir subay var.

Yıllar önce, Fransa'da " Gardes écossaise" (İskoç Muhafızlar) adlı bir askerî birlik oluşturulmuştu. Sadece İskoç askerlerden oluşan bu birlik, önceleri Fransa kralının koruması olarak oluşturulmuş ve sonra yüzyıllarca bu nitelikle varlığını korumuştu. Robert Moray işte birliğin başındaydı. Genç yaşta ölmüş karısının babası yani kayınpederi, David Lindsey, kafası kesilmiş olan I. Charles'ın oğlu II. Charles ve birtakım diğer İskoçlar orada bir araya gelmiş, "acaba İngiltere'ye Stuart Hanedanı'nı nasıl döndürebiliriz, Cromwell'i nasıl aşağı indiririz, II. Charles'ı nasıl tahta oturturuz" diye düşünerek, buna ilişkin planlar tasarlıyorlardı.

Derken, 1658 yılında Cromwell ölüverdi. Komplo teorilerine meraklı olanlar Cromwell'in bu anî ölümünü de bir parçacık komploya falan bağlarlar ama geçerli tarihe göre, Cromwell bir suikast ya da entrika sorucu değil, hastalığını yenemeyerek ölmüştü.

Bunun üzerine İngiltere çalkalanmaya başladı. Cromwell'in yerine kim geçecek, bu bir tür cumhuriyet yönetimini kim alacak denilirken, Fransa'daki Stuart yandaşları bu fırsattan yararlanıp 1661 yılında II. Charles'ı tahta çıkarmayı başardılar. Bu arada Rozkruacılar da boş durmadı; bu girişimi destekleyerek ellerinden geleni yaptılar.

II. Charles, Rozkruacıların katkılarını unutmadı. Tahta çıkar çıkmaz Robert Boyle'un kurmuş olduğu "Görünmez Kolej" adlı örgütü, görünür biçimde ortaya çıkarıp, kendi koruması altına aldı. Böylece Londra'da yeni bir örgüt oluştu. Belki de ilk kez kralın koruması altında bir örgüt…

Neydi bunun adı?... **"Royal Society"**.

Nitekim Royal Society'nin kuruluşu, II Charles'ın anısına şöyle bir gravür ile de yansıtılmıştır:

Robert Moray, II. Charles tarafından başına, Royal Society'nin başına geçirildi ama herhangi bir yerde İngiliz kaynaklarına bakarsanız, bu kurumun başında Robert Moray'ın adını görmezsiniz. Çünkü onun adını geçirmezler; geçmesini istemezler.

Aynı dönemde, Robert Moray'ın kardeşi William Moray'da İngiltere'de, şimdi bizim operatif dediğimiz locaların devlet adına denetlemesini yapmak üzere, büyük üstatlığa getirildi.

Kısa bir süre sonra, 1666 yılında, Londra'da dehşet bir yangın oldu. Kentin dörtte üçünü alıp götürdü, âdeta bir kül yığını haline çevirdi.

O sıralarda, mekanikçi ve makina icatları yapan, astronomiye çok meraklı olan, dehşetli bir Stuartist olduğu da bilinen Christopher Wren, yeni yapı tekniklerinin öğrenmesi için Paris'e, gönderildi. Çünkü artık operatif masonların yıllardan beri yapmakta oldukları gotik tarzdaki yapı çok pahalıya mal oluyordu. Yapımı çok uzun sürüyor, bir türlü bitmiyordu. Yeni bir sistem gerekiyordu. Niteakim o sıralarda Fransa'da "Neoromanesk" denilen yapı tekniği oluşturulmuştu.

Bu yeni yapı stilinin inceliklerini öğrenerek İngiltere'ye döndükten sonra kendisine "sir" unvanı da verilen Christopher Wren, William Moray'ın yerine büyük üstatlığa getirildi.

1680 yılında kısa bir süre için Royal Society başkanlığına da üstlendi.

Gençliğinde Christopher Wren

O sırada ne yapıyor Royal Society?

Pek de fazla bir şey yaptığı yok… Özgün olarak kuruluş nedeni, bir açıdan Rozkrua sistemini ülkeye yaymak ve geliştirmekti ama bunun da gerçekleşmesi mümkün olamıyordu.

II. Charles 1685 yılında öldü. Yerine kardeşi**, II. James** adıyla taha oturdu.

Olay şu ki, II. James Katolik oldu. Anglikan Kilisesi'nin reddettiği bir şey… 1688 yılında doğan ve James Francis Edward adı verilen oğlunu da Katolik yöntemlerine göre vaftiz ettirdi.

James II'nin iki kızı vardı. Mary ve Anne… İkisi de Presbiteriyen oluşlarına karşın babalarının Katolik oluşuna pek ses çıkaramamışlardı ama geleceğin kralının Katolik oluşu, onların açısından hiç de dayanılabilir gibi değildi.

Mary, Hollanda Kralı Guillaume Orange ile evliydi. Kocasının donanmasını alıp İngiltere'ye taşıttırdı, kıyıya vurdurdu. Londra işgal edildi ve Kral II. James bir gün içerisinde tahttan tepetaklak alaşağı edildi.

II. James ile birlikte Stuartlar yine İngiltere'den kovuldu ama işin ilginç yanı, Mary'nin de Stuart oluşuydu. Fakat bu iş dinsel bakımdan daha önemli tutulmuştu.

II. James bir gemi ile İngiltere'den ayrılırken şöyle bir döndü, Britanya kıtasına baktı, yumruğunu sıktı ve **«*Deus meumque Jus*»** diye bağıdı; Anlamı: "Tanrı ve benim hakkım".

Burada bu deyişi, Stuartların krallık arması ile birlikte İngilizce olarak görüyoruz.

Bu deyişini birçok yerde görebilirsiniz. Çok sonraları Prusya Kralı II. Friedrich de kullanmıştır. Masonluğun bazı uygulamalarında da bir motto olarak da geçer ama işin aslına bakarsanız belki çok önceleri, 14. yüzyıl başlarında Tapınak Şövalyeleri Tarikatı'nın ortadan kaldırılmasına neden olan, Fransa Kralı IV. Phillippe (Güzel Philip) zamanında onun bir iddiasıydı bu: «Tanrı bana Fransa kralı olma hakkını verdi. Dolayısıyla ben aslında Kilise'yi de burada yönetirim» demiş ve Roma'dan Avignon'a taşıtmıştı. Bu deyişin Fransızcası "*Dieu et mon droit*" belki de oradan itibaren gelmekteydi.

Dördüncü Sahne

Stuartlar ikinci kez kovulduğunda İngiltere'de kalan Stuartistler ve Rozkruacılar, tahtı yeni baştan nasıl elde edeceğiz diye yine birtakım çalışmalar yapmaya başladılar.

Ellerinde bunun için kurumsal olarak kullanabilecekleri bir olarak vardı: Royal Society… Acaba hazır, onaylanmış bir kurumsal yapısı varken, bu amaçla kullanılabilir miydi?

Bunun için çok uğraştılar ama bu iş mümkün olmadı.

Peki, madem öylesi olmuyordu, acaba mason localarını elde edip, onları bir araya getiren bir sistem oluşturup, Stuartların tahta geçmesini sağlamak üzere girişimde bulunulabilir miydi?

Denemeye karar verdiler.

Bunun için, 1691 yılında Sir Christopher Wren, aynı zamanda büyük üstat olduğu bir dönemde, kendi mimarı olduğu katedralin yapımını üstlenmiş olan St. Paul Locası'nda Masonluğa girdi. yani "kabul edilmiş mason" oldu.

Düşünebiliyor musunuz, bir Büyük Üstat kalkıp gidiyor kabul edilmiş mason oluyor. Üstelik kendisinin mimarı olduğu o binanın, -St. Paul Katedrali'nin- yeni baştan yapımını üstlenmiş olan başlarında elbette bir usta (üstat) bulunan locada!

Açıklaması şöyle: İnşaatın yapımında çalışan "özgür mason" yani operatif mason olmak başka, "kabul edilmiş mason" olmak başka.

Peki ama neden?.. Sir Christopher Wren kabul edilmiş mason olmak istiyorsa bunu yıllar önce zaten gerçekleştiremez miydi? Elias Ashmole tarafından yıllar önce yapılmış olan spekülatif nitelikli tasarım elinin altında değil miydi?

Bunun sebebini on yıl kadar sonraki bir gelişimi görünce anlıyoruz.

1702 yılında St. Paul Locası bir bildirge yayımladı. Bu bildirge uyarınca, bundan böyle, kabul edilmiş masonlar da localarda operatif nitelikli masonlar gibi aynı hakları kullanabilecekti.

Nedir o kullanabilecekleri haklar?... Locaların yönetimine gelebileceklerdi. Localarda, kıdemli yönetici kalfa hatta usta (üstat) olabileceklerdi.

Böylece, localara, kabul edilmiş masonlar sahip olabilecekti. Art niyeti bir yana dursun, görünümde, İngiltere'de o sıralarda hayli sıkıntı çekmekte olan Masonluğun da kurtarılması söz konusu olabilecekti. Ancak asıl sıkıntı Londra'daydı; başka yerde değil.

Acaba o "sıkıntı" zaten bu amaçla, Büyük Üstat Sir Christopher Wren eliyle mi yaratılmıştı?... Orası belli değil.

Bu arada II. James'in kızı Kraliçe Mary ölmüş, III. William adını almış olan kocası da krallığı sürdürmüştü. Ancak o da 1702 yılında ölünce, II. James'in küçük kızı Anne Stuartların bıraktığı mirası devralıp tek başını tahta oturuvermişti.

Fırsat bu fırsat…

Sir Christopher Wren söz konusu projeyi alıp, belirtilen bildirgeyle beraber Kraliçe Anne'in huzuruna çıktı. Bunu kraliçeye onaylattırabilirse, yürürlüğe koyabilirlerdi.

Düşünün, o tarihlerde kralın, kraliçenin onaylamadığı bir kurum söz konusu olamaz; böyle bir kurum yapamazdınız; böyle bir örgütlenmeye giremezdiniz. İlle de kral tarafından onaylanacak.

Kraliçe Anne, bu işin içinde bir bit yeniği olduğunu sezdi. Cin gibi bir kadın… Zaten Sir Christopher Wren'in Stuart yandaşı olduğunu biliyordu. Bu projeyi geri çevirdi. Adeta elinin tersiyle itip geri çevirdi.

Bunun üzerine Sir Christopher Wren büyük üstatlık görevinden istifa etti.

İşte Sir Christopher Wren'in istifa edişinin nedeni buydu.

Peki ne yapacaklardı şimdi?

Yeni baştan Royal Society seçeneği… Başka olanak görünmüyordu.

Bunun için, o sırada Royal Society'nin başında bulunan John Somers adlı bir eski politikacının, parlamentoya gireceğine dair destek söz verilerek başkanlıktan çekilmesi sağlanmalıydı.

Bunu becerdiler; Kraliçe'ye kabul ettirdiler ve ardından, Royal Society'nin başına öyle birisini getirdiler ki, Kraliçenin buna itirazı düşünülemezdi: **Sir Isaac Newton**…

Isaac Newton'u büyük bir bilim adamı olarak tanırız, değil mi? Fakat onun aynı zamanda tarihin en büyük alşimistlerinden (simyacılardan) biri olduğunu, Londra'daki evinde sadece belirli ve seçkin kişilerin katılabildiği toplantılar düzenlendiğini pek bilmeyiz.

Nitekim senelerin senesi Sir Christophaer Wren ile bir arada çalışıyorlardı. Royal Society'nin başkanı olunca bu işi becerebileceklerini düşündüler.

Uğraştılar epey zaman… Yaklaşık 10 yıl falan. Royal Society'de insanlar ya kendi bencillikleri içindelerdi ya da kimileri salt bilim peşindeydi. Kimileri kendini gösterme derdindeydi. Kurum istenilen amaca yöneltilemiyordu.

Beşinci Sahne

Bu sahnede değişik bir dekor yok.

Yıl 1714… Kraliçe Anne öldü.

Öldü ölmesine de, onun yerine yine Stuart hanedanından birinin getirilebilmesine olanak yoktu. Çünkü Kraliçe Anne, -düşünün- Stuartlardan öylesine nefret ediyordu ki, kendisinden sonra yine tahtı ele geçirebileceklerinden öylesine çekiniyordu ki, birkaç yıl önce İngiliz Parlamentosu'na bir yasa kabul ettirmişti. Bu yasa uyarınca kendisi ölünce İngiltere Krallığı'na Almanya'daki Hanover hanedanından **Georg Ludwig** gelecekti.

Nitekim Kraliçe Anne ölünce geldi ve **I. George** adıyla İngiltere kralı oldu.

Bizimkiler hemen elleri kolları sıvadı.

Almanya'dan gelmiş olan bu yeni kral, İngiltere'deki meseleleri bilmezdi. Spekülatif Masonluğun kurumsal oluşum projesi bir "oldu bitti"ye getirilebilirdi. Londra ve Westminster'de kabul edilmiş masonların önderliğinde biri St. Paul Locası olmak üzere dört loca oluşturdular. Bu locaları hızla yeni üyeler kazandırdılar. Bu dört locayla sıkıntı içinde olan Masonluğu kurtarmak (!) için ortak bir büyük loca kurdular.

1717 yılında bunu Kral'a götürdüler ve onaylattırdılar.

Bir açıdan bakıldığında, İngiltere Kralı'nı kandırdılar.

Tüm tarih kitaplarında, İngilizler, günümüze gelinceye kadar, *"Masonlar Kralı kandırdı"* sözünü edemediler. Bunu söyleyemediler ama masonlar ya da Londra Büyük Locası'nı kuranlar gerçekten mason muydu değil mi, belli değil.

Londra Büyük Locası'nın kuruluşunu izleyen altı yıl içerisinde öylesine bir hava oluştu ki, -hani vardır ya kraldan yana olanlar ve krala karşı olanlar- Londra Büyük Locası'nın çerçevesi içerisinde bir türlü "Stuartlardan yana olanlar" tarzı yerleştirilemedi. İngiltere Krallığı'nın yeni hanedanından yana olanlar çoğunlukta kaldı.

Bu bağlamdaki ayrıntıları incelemiş olan araştırmacı yazarlardan biri özetle şöyle der: *"Londra Büyük Locasının altıncı büyük üstadı olan Wharton Dükü Philip, 1722 yılında tartışmalı bir biçimde bu göreve seçilmişti. Masonluğun daha önce kabul edilmiş olan ilk anayasasını bir türlü onaylamayıp yürürlüğe girmişini geciktirmişti. Bunun nedeni de o yasadaki ikinci maddeydi; Masonluğun kurumsal olarak politikaya bulaştırılmasını engelleyen madde. Oysa. Wharton Dükü Philip, aslında bir Hanover yandaşı olan babasının aksine, ona inat, Stuartist bir tutum izliyordu ve ille de bu konunun değişmesini istiyordu. Fakat değiştirilemedi; o da ertesi yıl düşünmek üzere yasayı 1723 yılında onayladı. Fakat o yıl görev süresi sona erdi. Çünkü o tarihlerde benimsenen yöntem uyarınca, Büyük Üstat görevde sadece bir yıl kalabiliyordu. Philip, yasa ve geleneklere aykırı bir biçimde, yine büyük üstat adayı oldu. Seçilemeyince de Londra Büyük Locası'nın gelmiş geçmiş bütün evrakını koltuğunun altına toplayıp, Londra'yı terk etti."*

İşte bu yüzden Londra Büyük Locası'nın 1717 ile 1723 tarihleri arasındaki belgeleri, kayıtları, tutanakları yoktur. Bunlar kayıp.,, Wharton Dükü Philip ile birlikte gitti.

Wharton Dükü Philip'in daha sonra başka maceraları var ama o bizi pek fazla ilgilendirmiyor.

İşte, Spekülatif Masonluğun oluşumunun perde arkası böyle... Masonluk mu siyasete sokulmuştu yoksa siyaset mi Masonluğa?

Şimdi elbette bu aşamada aklınıza şöyle bir soru geliyor: «İngiltere'den kovulmuş, atılmış Stuartlar ve yandaşları, İskoç asıllılar, onlar ne yaptı acaba? Fransa'da hâlâ duruyorlar mıydı? Umutlarını yitirmişler miydi?

Hayır, yitirmemişlerdi. Fakat bundan sonra olan biteni geçmişe de bağlayarak izlemek üzere perde arkasında bir başka sahne açmamız gerek.

Altıncı Sahne

Londra Büyük Locası'nın üçüncü büyük üstadı olan Jean Théophile Désaguliers, daha 1721 yılında Spekülatif Masonluğu Fransa'ya taşımış, orada bulunun İskoçların eliyle bu yeni tarzda çalışan mason localarının oluşumunu sağlamıştı. Fransa'da bugün "simgesel dereceler" dediğimiz ilk üç derecedeki mason locaları çalışırken, (üçüncü derece sonradan eklenmişti) bir de İskoç sistemini bir araya getirmek suretiyle bir girişim başladı.

Bütün bunların başını tutmakta olan Stuart hanedanının "gayri meşru" sayılan ama bir bakıma İngiltere tahtı üzerinde hak iddia edebilecek olan **Charles Radclyffe**, daha önceden kurulmuş olan **Paris Büyük Locası**'nda Büyük Üstat olurken, yanında bulunan, 1737 tarihli şölende verdiği söylev ile ünlü **Andrew Michael Ramsay** aracılığı ile ilk üç derece dahil toplam altı derecesi olan **İskoç Riti**'ni kurdurdu.

Böylece tarihte ilk defa Masonlukta bir RİT kurulmuş oldu. Bu İskoç Riti'nin altıncı ve son derecesi de **Tapınak Şövalyesi** derecesi idi ki, bu nedenle Roma Katolik Kilisesi, 1738 yılında Masonluğun tümünü birden aforoz etti.

İskoçların derdi bu değildi ki… III. Charles'ı tahta çıkarabilmek istiyorlardı.

İnternette "III. Charles" adını ararsanız, günümüzdeki Britanya Kralı ile karşılaşırsınız. İskoçya'ya gider, orada soruşturursanız, bilmezler. Fakat **Bonnie Prince Charlie** adını çok iyi bilirler ve günümüzde bile saygıyla, sevgiyle anarlar. İskoçlar için o, tarihte çok önemli bir kişi, günümüzde ise çok değerli bir simgedir.

Bonnie Prince Charlie İskoçya'ya gittiğinde, daha önce 1736 yılında kurulmuş olan İskoçya Büyük Locası'nın, ayrıca orada yüzyıllardan beri kurulu olan Tapınak Şövalyeleri Örgütü'nün de başına geçirdiler. Dehşetli bir şekilde bir askerî birlik toplayarak İngiltere'ye karşı, tahtı elde etmek üzere savaşa giriştiler.

“Killiecrankie” adı verilen savaşta İskoçlar perişan oldu, İngiltere ordusu bunları dağıttı. Çok geçmişte, İskoçların Robert Bruce zamanında İngiltere’yi yenmiş olduğu **“Bannockburn Savaşı”** gibi bir sonuç alamadılar. Bonnie Prince Charlie ve beraberindekiler süklüm püklüm Fransa’ya döndüler. Bu arada Charles Radclyffe de ayrıca karadan Londra üzerine yürüyen bir birlikle başarısız bir çıkartma yapmış, yakalanarak kafası kesilmek suretiyle yargısız idam edilmişti.

Bu kafa kesme uygulaması, daha önce geçmiş bir diğer olayı hatırlatıyor ve o tarihlerin anlayışı çerçevesinde bu işin değerlendirilişini gösteriyor.

II. Charles, 1661 yılında İngiltere kralı olarak tahta çıkınca, üç yıl önce ölmüş olan Oliver Cromwell’in cesedinin arta kalanını mezardan çıkarttırmış, kafasını kestirmiş ve Buckingham Sarayı’nın kapısının üstüne astırmıştı: «Sen benim babamın kafasını kestirdin, ben de senin kafanı keserim, ölmüş olsan bile.»

Fransa’ya dönen Bonnie Prince Charlie, orada bir süre için İskoç Riti’nin yanı sıra bir masonik aktivite göstermiş ise de sonradan tüm bu işleri kesin olarak terk edip İtalya’ya göçtü. O gidince, Stuartların İngiltere tahtını yeni baştan ele geçirme umudu ortadan kalkmış oldu.

İngiltere’de Masonluk kendi yolunda İngilizvarî bir tarzda yürürken Fransa’da Masonluk belki önceleri İskoçvarî ama daha sonra Fransızvarî bir tarzda yürümeye devam edecekti.

İşte Spekülatif Masonluğun oluşumundaki perde arkası böyle ama siz bu anlatılanlara inanmayın. Kendiniz araştırın bakalım bu yap-bozun parçalarını birleştirdiğiniz zaman siz de böyle bir noktaya gelebiliyor musunuz?

***

Bir tiyatrodan söz ettik.

Bu tiyatronun perde arkası çerçevesinde **Tapınak Şövalyeleri**’nin adı sadece İskoç Riti’nin altıncı ve sonuncu derecesinde geçti; başka bir yerde geçmedi fakat Roma Katolik Kilisesi bunun üzerine Masonluğu aforoz etmekle, bu bağlamda yanılmıştı. Çünkü bu Tapınak Şövalyesi, 14. yüzyıl başlarında ortadan kaldırılmış olan tarikatın şövalyesi değil, bambaşka, tümüyle spekülatif nitelikli bir şövalye idi. Bu da öncekinin sonrasında İskoçya’da oluşturulmuş tarikatın bir öğesiydi. Bir bakıma, Edinburgh yakınındaki ünlü **Rosslyn Şapeli**’ni yaptıran tapınak şövalyesiydi.

Kulis

Tiyatroya gideriz, bir yapıtın sahneye konuluşunu, dekorları ve aksesuarları arasında oyuncuları izleriz.

Beğeniriz ya da beğenmeyiz, o ayrı… Fakat ne bu oyunun senaryosunu yazanı ne yöneteni, ne de ışık ve ses sistemlerini uygulayanları görürüz.

Dahası da var… Bu dekorları, aksesuarları kim hazırlayıp yerleştiriyor? Oyuncular oyunun gereği kostümlerini nerede giyiyor, makyajları nerede yapılıyor?

Bunların hepsinin organize edildiği yer perde arkasının da ötesi yani KULİS.

Orada bir de "sahne âmiri" denilen kişi vardır, tüm bu aksiyonları düzenleyen…

Kulis olmazsa sahnede oyun olmaz. Bir diğer deyişle, izlediğimiz oyunu kulis hazırlar. Üstelik orası, oyunun canlandırıldığı sahneden çok daha büyük ve karmaşıktır.

Spekülatif Masonluğun oluşumunda perde arkasındaki oyunun kulisini de görmek istersek, bunun anlaşılır olabilmesi için çok daha eski bir tarihten başlamak gerekiyor.

Ayrıntıları bir yana bırakıp, özet geçelim. (Zaten bunun ayrıntılarıyla anlatıldığı yazılar var.)

***

Kulise girdiğimiz zaman, tarihin çok daha eski bir dönemine gitmemiz gerekiyor.

5. yüzyıl… Yer: Batı Kıta Avrupası; özellikle Galya denilen bölge; Günümüzdeki Fransa'nın bütünüyle birlikte Almanya'yı da kısmen içerir.

O tarihte burada bir egemenlik vardı: Frank Krallığı. Adı öyle fakat bu egemenliğin sahiplerinin başka bir unvanı da vardı. Bir hanedandı bu… Kimi zaman Frank Krallığı kendi içinde bölünmüştü ama egemenlerin hepsi aynı hanedanın bireyleriydi: **Merovenjler**…

Merovenjler diye bir hanedanı hiç duymamış olabilirsiniz. Çok doğal. Çünkü Roma Katolik Kilisesi, önceleri bir anlaşma yapmış olmasına karşın sonradan (7. yüzyılda) Merovenjler ile olan çekişmesi nedeni ile onların adını tarihten sildirmişti. Merovenjlerin yerine, yapay bir hanedan olan, herhalde çok iyi bildiği, Karolenjler'i getirmişti. Dolayısıyla, Batı Avrupa'nın büyücek bir bölümünün asıl hâkimleri olan Merovenjler "yok" edilmişti.

Merovenjlerin çok ilginç bir özelliği vardı. Liderleri, her ne kadar Frank kralı olursa da ondan krallık yapması değil, toplumun liderliğini yapması beklenirdi. Soyları birtakım efsanelerle bezenmişti. Bu soydan gelenlerin olağanüstü güçleri olduğuna inanırdı halk…

Bir de kökenleri vardı. Durup dururken burada ortaya çıkmamıştı. Daha önce, yüzyıllar boyunca Tuna boylarından, ondan önce de Batı Anadolu'dan, Arkadia'dan geçerek gelmişlerdi. Hepsinin başlangıç noktası ise Kudüs'tü. Tevrat'ta, "Vadedilmiş Topraklar"ın İsrailoğulları arasındaki bölüştürmede belirtilmiş olduğu üzere, bu kentin asıl sahibi olan **Benjaminler**…

Her ne kadar M.Ö. 10. yüzyıl başlarında İsrailoğulları'nın kralı Davut tüm savaşlarını bitirdikten sonra kendi kalesini getirip Kudüs'te yani Benjaminlerin merkezinde kurmuş ise de Benjaminler buna ses çıkarmamıştı. Çünkü zaten Benjaminler ile diğerleri arasında, yaşam boyu dehşetli bir çekişme vardı. Benjaminlere göre, Musa'nın getirmiş olduğu din, belki bir alternatif olarak kabul edilebilirdi ama istemeyen kabul etmezdi. Bu durum, Benjaminleri özellikle Yahuda kavmi yani Davut'un krallık ailesi ile karşı karşıya getiriyordu.

Benjamin-Yahuda ya da Benjamin-Judah. **B-J**. Bu B ve J harflerini gerek operatif gerekse spekülatif Masonluğun yanı sıra çok yerde bir arada görebilirsiniz. Masonluğa özgü değildir bu… Yerine göre başka anlamlar da verebilirsiniz. Ancak Benjamin-Judah da olabilir.

Benjaminler sonuç itibariyle Kudüs'ten kanlı bir şekilde kovulmuş ya da kendilerini kurtarmak için kaçmışlardı. Fenikelilerin gemileriyle Akdeniz'e açılıp farklı bölgelere giderlerken, bir kol da Truva üzerinden geçmek, sonrasında Tuna boylarında ilerlemek suretiyle Merovenj hanedanının temelini oluşturmuştu.

Denilene göre, Merovenjlerin edinmiş oldukları bilgilerin kökeni, aslı Kudüs'te bir yerde saklıydı; büyük olasılıkla da Kral Süleyman'ın oradaki ilk tapınağı inşa ettirmiş olduğu ve **Sion Tepesi** olarak da anılan yerde… Bu bir söylenti ama inanılıyor. Tarih boyunca gelişen olaylar hep kişilerin böyle söylentilere inanmaları üzerine kurulmuş, dolayısıyla bu inançlar tarihe yön vermiştir.

Günümüzdeki Fransa'nın kuzeydoğusunda, **Lorrraine** Bölgesi çerçevesinde özellikle **Ardennnes** denilen yerde, 1095 yılında bir oluşum başlatıldı. **St. Bernard** önderliğindeki Sistersiyen Tarikatı çerçevesindeki bu oluşuma **Pieuré de Sion** adı verildi. Bir "örgüt" diyemeyiz buna… Prieuré, manastır, öğretim yeri gibi anlamlara geliyor ama bir diğer açıdan baktığımızda Prieuré de Sion bir sistem… Amacı, Kudüs'teki o gizli bilgiyi bulup, Avrupa'ya getirip, Merovenjlerin egemenliğini yeniden sağlamaktı.

Bunun için de -hikayesi uzun- bir sürü dalavere çevirerek, Papa II. Urbanus'u Kudüs üzerine bir Haçlı Seferi düzenlenmesini sağlamak üzere ikna ettiler.

Kudüs üzerine yapılan ilk Haçlı Seferi'ndeki dört komutandan biri **Godefroi de Bouillon** idi. Pieuré de Sion'a alınmış, orada bir tür İnisiyasyondan geçirilmiş, bu ülküye inanmış hatta kendini vakfetmiş olarak katıldığı Birinci Haçlı Seferi'nin sonunda, 1099 yılında, Kudüs'e ilk giren kişi olarak "Kudüs Fatihi" unvanını almıştı. Ordugahını Kudüs'ün o tarihteki merkezi durumundaki Davut'un Kalesi'nde değil, Sion Tepesi üzerinde kurmuştu. Kendisi istemese de "Kudüs kralı" olarak ilan edildi. Ancak ömrü sadece bir yıl daha sürdü; 1100 yılında öldü.

Yerine, o tarihte Edessa yani Urfa kontu olan kardeşi **Baudouin** getirildi. Onun ise bu taraklarda hiç bezi yoktu. Bu ülküye hiç inanmıyor, böyle işlerle ilgilenmiyordu. Dolayısıyla Merovenjler ile bağlantılı proje olduğu yerde kaldı.

Bunun üzerine yine Saint Bernard'ın girişimiyle ve yine aynı bölgede, Champagne Kontu Hugues tarafından verilen destekle, kontun vasalı **Hugues de Payen** liderliğinde olmak üzere, her biri "şövalye" olarak nitelenen dokuz kişilik bir nüve oluşturuldu. Bu dokuz kişilik nüve, 1118 yılında Kudüs'e gitti ve orada **"İsa'nın Yoksul Askerleri"** adını aldı. Kudüs Kralı'ndan Sion Tepesi üzerine yerleşme isteğinde bulundular.

Kral Baudouin, bu şövalyelere pek yüz vermeyip, isteklerini kabul etmedi. Şüpheli bir şekilde öldü. Yine Edessa'dan getirilip kral olarak ilan edilen Baudouin de Bourg (II. Baudouin) ise şövalyelerin bu isteğini kabul ederek Siyon Tepesi'ne yerleşmelerine onay verdi.

Tepeyi yüksek bir duvarla çevirdiler ve orada dokuz yıl boyunca hiç kimseyle temas etmeden bir şeyler yaptılar. Bir şeyler... Ne yaptıklarını hiç kimse bilmiyor ama 1127 yılında Avrupa'ya geldiklerinde, yine St. Bernard'ın düzenlediği bir organizasyonla, dehşetli bir şekilde, krallar gibi karşılandılar. Arkasından Roma Katolik Kilisesi, bir kez daha St. Bernard'ın önerisiyle bunlara **Tapınak Şövalyeleri Tarikatı** niteliğini verdi. (Kimileri "Tampliye Şövalyeleri" der.)

Kısa süre içinde öylesine güçlendiler ki, herkes bu tarikata büyük bağışlarda ve katkıda bulunmaya başladı. Sayıları arttı; bireysel bakımdan değil ama örgütsel olarak hayli zenginleşip, Kudüs'e dönerek kenti yönetmeye başladılar.

Bu işin perde arkasında hep Prieuré de Sion'un bulunduğunu unutmayalım.

Ancak 1188 yılında, bir Kudüs krallığının el değiştirmesi meselesi nedeniyle Prieuré de Sion ile Tapınak Şövalyeleri Tarikatı'nın arası açıldı ve bunlar birbirinden koptu.

Bundan sonra Tapınak Şövalyeleri Tarikatı kendi yolunda gitti. Zenginleşmeleri giderek arttı.

Bu tarikat nasıl bir örgütlenme oluşturdu; neler yaptı; hangi savaşlara katıldı; hangi savaşlarda yenildi? Herkes onlara bir yandan olağanüstü saygı gösterirken diğer yandan da onlardan çok korkuyordu ama hiçbir yerde, hiçbir savaşta galibiyetleri söz konusu değil, hep perişan olmuşlar. Nitekim aynı tarihte Kudüs'ü **Salahaddin Eyyubî**'ye teslim etmek zorunda kalmışlar.

Konumuz bakımından Tapınak Şövalyeleri'nin bundan sonrası bizi pek ilgilendirmiyor. Bunları başka anlatımlarda izlemek olanaklı…

Prieuré de Sion, Tapınak Şövalyeleri'ni terk ettikten sonra kendi asal derdine düştü. Hatırlayalım, amaç Merovenjlerin yeniden iktidara getirilmesiydi. Acaba Tapınak Şövalyeleri aracılığıyla Siyon Tepesi'nden bir şey elde edilebildi mi, edilemedi mi? Onu bilmiyoruz. Bir şey elde edilmişse, bu Tapınak Şövalyeleri'ne mi kalmıştı yoksa Prieuré de Sion buna sahip çıkmış mıydı?

Bütün bunları bilmiyoruz ama bildiğimiz bir şey var: Prieuré de Sion, bu ülküyü senelerin senesi umutla korudu.

Tapınak Şövalyalarie'nde olduğu gibi, Prieuré de Sion'un başında olan kişiye de Büyük Üstat denilirdi. Fakat üyelerinin kimler olduğu tarih boyunca tam olarak bilinen bir şey değil.

Büyük Üstatların listesi ise belli. (Bu, çok daha sonları yapılmış araştırmalarla belirlenmiş. Sadece belli bir döneme ilişkin farklı görüşler var.)

Asıl önemli olan, ülküsü doğrultusunda uygulanmış olan yöntem…

Prieuré de Sion, aslında tümüyle siyasî bir amaç gütmesine karşın, bu bağlamda doğrudan girişimlerde bulunmazdı; askerî nitelikli birtakım işler de yapmazdı. Başka kurumları, başka ünlü ve değerli kişileri kullanırdı. Nitekim değişik zamanlarda niteliği değişik kişileri kullandı.

Örneğin, Prieure de Sion'un, başında olan büyük üstatlardan biri **Boticelli**… Boticelli'den sonra **Leonardo da Vinci**. Bu gibi kültürel insanlar da yer aldı Prieuré de Sion'un başında…

17. yüzyıla gelindiğinde, Prieuré de Sion, belirgin bir şekilde Rozkruacıları kullanmaya girişti. Rozkrua sistemine, bu konu üzerinde yazılmış olanlara bakılınca, Rozkrua'nın geçmişinin çok eskilere uzandığı ileri sürülse de bilinen tarihi 1459 yılına kadar gidiyor. Fakat hep gizli kalmış, sonradan ortaya çıkmış… 16. yüzyıl başlarının **Paracelsus** kısa adıyla bilinen ünlü tıp doktoru da bu sistemin gelişimini etkilemiş hatta yön bile vermiş.

Fakat Prieuré de Sion'un büyük üstatları arasında onun adı geçmiyor.

Adı geçen kişi ise bir diğer ünlü bilim adamı, elbette aynı zamanda bir alşimist olan **Robert Fludd…**

Robert Fludd 1627 yılında ölünce yerine kim geçti dersiniz?

Sakın şaşırmayın: **Johann Valentin Andreä**.

Onun 1654 yılında ölümüyle birlikte Prieuré de Sion'un Büyük Üstadı kim oldu? **Robert Boyle**…

O da 1691 yılında bu meşaleyi kim devraldı? Hiç de sürpriz bir isim değil: **Sir Isaac Newton**.

İşte böylece Spekülatif Masonluğun oluşumuna ilişkin tiyatronun yap-bozdaki tüm parçaları kuliste böylece yerli yerine oturuyor ve "büyük tablo" ortaya çıkmış oluyor.

***

Bu konudaki anlatım sona ermiş olsa da değineceğimiz bir husus daha var. Bu ise Spekülatif Masonluğun oluşumunun az sonrasıyla bağlantılı.

Sir Isaac Newton 1727 yılında öldüğünde, Prieuré de Sion'un büyük üstatlığını, politik nitelikli masonik etkinliğin şimdi **İngiltere Büyük Locası** adını almış olan örgütün bünyesinde yürümeyeceği görüşüyle olsa gerek, **Charles Radclyffe**'e devretti. O da bunu Fransa'da kurulan İskoç Riti çerçevesinde gerçekleştirmeyi öngörmüş olsa da bundan olumlu bir sonuç alınamadı. Stuartların ülküsü gerçekleştirilememişti ama hiç olmazsa Prieuré de Sion'un Merovenjler ile bağlantılı özgün amacı sürdürülmeliydi; Bunun için Charles Radclyffe, öldükten sonra o bayrağı teslim alacak kişiyi, ünlü Avusturya- Macaristan İmparatoriçesi Maria Theresa von Habsburg'un kocası François de Lorraine'in kardeşi **Charles de Lorraine** olarak belirledi.

Lorraine ve Guise aileleri, öteden beri soylarının Merovenler'e dayandığını ve Batı Avrupa egemenliğinin, öncelikle de Fransa krallığının kendi hakları olduğunu ileri sürenlerin başında geliyordu.

Nitekim bu nedenle, yüzyıllar boyunca Prieuré de Sion'u kullanarak Avrupa'da çevirmedik entrika bırakmamış, suikastler bile düzenlemiş ama hiçbirinden olumlu bir sonuç alamamışlardı.

1789 yılındaki büyük devrim Fransa Krallığı'nı ortadan kaldırınca, büyük bir düş kırıklığına uğradılar çünkü onların tarzı ancak monarşinin var oluşuyla birlikte yürüyebilirdi.

Böylece Prieuré de Sion da sona mı erdi?

Hayır. Fırsat buldukça bu uğurda çalışmayı sürdürdüler. Hatta 18. yüzyılın üçüncü çeyreğinde, bu bağlamda bir girişimde bulunarak Masonluğu da kullandılar.

20. yüzyılda başka etkinliklerde de bulundular.

Fakat bunlar bambaşka anlatımların konusu…

O nedenle artık burada duralım ve Spekülatif Masonluğun oluşumundaki perde arkası ile kulisinde yer alan olayların özet anlatımına son verelim.